

Motion till riksdagen 2005/06:Ju254

av **Helena Bargholtz (fp)**

Tillsättningen av högre domare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättningen av högre domare.

Motivering

Vem blir domare i USA:s Högsta domstol? President George Bush har nominerat en strängt konservativ domare, John Roberts, till en ledig plats efter en nyligen avliden domare.

Nu väntar en spännande strid huruvida senaten skall godkänna presidentens favorit. Allt sker inför öppen ridå. Amerikanerna och vi andra får en möjlighet att själva bilda oss en uppfattning om denne John Roberts är värdig det stora förtroende det innebär att utses till ett av USA:s förnämsta ämbeten; att vara en av de nio ledamöterna i the Supreme Court.

Varför har vi inte motsvarande möjlighet i Sverige? Här sker regeringens utnämning av domare i Högsta domstolen och Regeringsrätten undanskymt, tyst och stilla. Hur många svenskar känner namnen på någon av domarna i HD och Regeringsrätten? Ett undantag är troligen Leif Thorsson som blivit rikskändis inte för sina domaregenskaper utan tyvärr på grund av sina sexköp.

Jag menar inte att Sverige skall kopiera den amerikanska modellen. Men jag vill förändra sättet att utse högre domare.

Låt riksdagen utse justitieråd i HD och regeringsråd i Regeringsrätten i stället för regeringen.

Det skulle leda till större öppenhet och ökad demokrati vid tillsättningarna. För en ordning där riksdagen utnämner domare talar demokratiska hänsyn. Domarutnämningarnas legitimitet bör hämtas direkt från det organ som representerar landets medborgare.

Den inledande beredningen bör göras av ett särskilt beredningsorgan i form av en förslagsnämnd för högre domarbefattningar som skall var organisatoriskt självständig från såväl riksdag som regering. Nämnden bör bestå av representanter för domarkåren, Advokatsamfundet och allmänheten. Bered-

Fel! Okänt namn på

ningsorganets uppgift skall vara att lämna förslag till regeringen på lämpliga kandidater. Regeringen lämnar förslaget i en proposition vidare till riksdagen.

Detta skulle innebära en öppnare utnämningsprocess. Riksdagen har inrättat en ny oberoende statsrevision. Oberoende måste också prägla utnämningen av landets högsta domare.

Idag sker tillsättningarna genom kallelse till vissa utvalda jurister. Ge i stället alla intresserade jurister möjligheter att söka högre domartjänster. För ett ansökningsförfarande talar öppenhets- och demokratihänsyn. Den svenska offentlighetsprincipen innebär att uppgifter om dem som har sökt en anställning som högre domare skulle komma att bli tillgängliga för allmänheten. Detta ger i sin tur möjlighet till såväl granskning som offentlig debatt. Ett ansökningsförfarande kan även ge uppslag på nya kandidater som det inte finns kännedom om eller som av en eller annan anledning glömts bort. Ett sådant förfarande där man ansöker om anställning även till de högre domarbefattningarna skulle säkert innebära att kännedomen om lämpliga kandidater som bor utanför Stockholmsområdet skulle öka.

Enligt Europarådets rekommendation 1994 bör de verkställande och lagstiftande makterna garantera domarnas självständighet och att inga åtgärder vidtas som kan äventyra denna självständighet. Detta tillgodoses bäst, anser jag, genom ett öppet ansöknings- och tillsättningsförfarande där riksdagen har det avgörande beslutet om vem som bäst uppfyller de stora krav som skall ställas på landets högsta domare.

Stockholm den 21 september 2005

Helena Bargholtz (fp)